

UOT 069.7

Rəhimə RƏHİMOVA

ADNSU nəzdində Sənaye və Texnologiya Kolleci

NİZAMİ MUZEYİNDƏ KEÇİRİLƏN ƏDƏBİ MƏRASİMLƏRİN MƏDƏNİ İRSİN YAŞADILMASINDA ROLU

Açar sözlər: ədəbi mərasimlər, canlı şahidlər, mədəni irs, muzey, videoyazılar, səs yazıları, xatirələr

Keywords: literary events, living witnesses, cultural heritage, museum, video recordings, sound recordings, memories

Ключевые слова: литературные мероприятия, живые свидетели, культурное наследие, музей, видеозаписи, звукозаписи, воспоминания

Giriş. Mərasimlər qədim dövrlərdən toplumun bütün üzvlərini bir araya gətirərək onların kollektiv yaşamasının təminində böyük əhəmiyyət daşımışdır. Hələ ibtidai dövrlərdən mərasimlər insanların həyatının mərkəzində mühüm yer tutaraq onların bütün fəaliyyət sahələrində müşahidə edilmişdi. Mərasimləri tədqiq edərkən insanların müxtəlif dövrlərdə həyata baxışı, təfəkkürü, məişəti haqqında məlumat əldə etmək mümkündür. Mərasimləri araşdırarkən eyni zamanda müxtəlif ərazilərdə yaşayan xalqların tarixi, mədəni irsinin dərinlikləri öyrənilir. Təsadüfi deyil ki, qədim tarixi köklərə və zəngin mədəniyyətə malik xalqların məişətində müxtəlif növ mərasimlər geniş yer tutur. Qərblə Şərqi astanasında yerləşən, strateji və coğrafi cəhətdən əlverişli mövqeyə malik Azərbaycan ərazisində və cəmiyyətində də mərasimlərin özünəməxsus yeri olmuşdur. Hər dövrdə Azərbaycanın siyasi, iqtisadi, mədəni proseslərin mərkəzində durması, müxtəlif xalqların bu əraziyə axını mədəniyyətin bütün sahələri kimi, mərasim mədəniyyətinə də təsirsiz qalmamışdır. Qədim dövrlərdən burada mərasimlər iki əsas qola – mövsüm (Böyük çillə, Kiçik çillə, Boz ay, Xızır Nəbi, Padşah oyunu və s.) və məişət mərasimlərinə (Toy, Yas, Çay dəstgahı, Hamam mədəniyyəti və s.) [3, s.134-163] ayrılır. Tarixən Azərbaycan xalqı mərasimlərə ata-baba mirası kimi yanaşmış, onları qoruyaraq yaşatmağa çalışmışdır. Lakin zaman keçdikcə mərasimlər müəyyən dəyişikliklərə uğramış, bəziləri məişətdə öz funksiyasını itirərək hafizələrə milli dəyər kimi həkk olunmuşdur. Günümüzdə keçirilən mərasim növləri çoxdur ki, bunlardan biri də elmi, ədəbi və qeyri-maddi mədəni irsin yaşadılmasında böyük yer tutan ədəbi mərasimlərdir.

Ədəbi mərasimlər dedikdə ədəbiyyat tarixinin görkəmli simalarına həsr olunmuş yaradıcılıq və yubiley gecələri, şeir məclisləri, elmi-ədəbi konfranslar, elmi-nəzəri sessiyalar, kitab təqdimatları nəzərdə tutulur. Bu mərasimlərdə şeirlər, xatirələr, məruzələr çıxış edilir, xronikalar, süjetlər, filmlər hazırlanaraq ictimaiyyətə təqdim olunur. Azərbaycanda ilk ədəbi yığıncaqların nə vaxtdan yarandığı barədə dəqiq məlumat yoxdur. Lakin səyyahların, tarixçilərin xatirələrindən məlumdur ki, orta çağlarda saraylarda şeir məclisləri təşkil edilmişdir. “Məlik üş-şüəra” – “Şairlər başçısı”nın ayrıca bir vəzifə, rütbə kimi olması və dövlətdən daimi məvacib almaq müqabilində bir bölük söz ustasına rəhbərlik etməsi göstərir ki, ədəbi məclislərə böyük əhəmiyyət verilib. Gəncədə Tacəddin Əmir Əhməd Pure-Xətibə-Gəncə şeir məclisi, Mirzə Şəfi Vazehin “Divani-hikmət”, Şamaxıda Seyid Əzim Şirvaninin “Beyt üs-Səfa”, Qarabağda Xurşidbanu Natəvanın “Məclisi-üns”, Naxçıvanda,

Təbrizdə şeir yarışmaları, aşiq məclislərinin keçirilməsinə dair bilgilərə qaynaqlarda rast gəlinməsi də buna daha bir nümunədir [9, s.5-10].

Müasir dövrdə Azərbaycan ədəbi irsinin qorunub saxlanılmasında, təbliğ edilməsində Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin müstəsna xidmətləri vardır. Muzey Azərbaycan SSR Xalq Komissarları Sovetinin 1 noyabr 1939-cu il tarixi 4972 №-li sərəncamı ilə yaradılmışdır. Muzey 30 ekspozisiya zalı, 10 əsas şöbə, elmi fondan ibarət olmaqla, qədim dövrlərdən müasir dövrə qədər Azərbaycan ədəbiyyatını əks etdirən nümunələr – sənədlər, əlyazmalar, kitablar, həmçinin rəsm və heykəltəraşlıq əsərləri, şair və yazıçılara, ədəbiyyatşünaslara məxsus fotomateriallar, şəxsi əşyaları [13] toplamışdır. Muzeydə mütəmadi olaraq mühaizələr, yaradıcılıq gecələri, yubiley mərasimləri, konfranslar, ədiblərlə görüşlər təşkil olunur.

1940-cı illərdən etibarən Nizami muzeyi Azərbaycanın baş şeir, söz məbədinə çevrilmişdir [13]. XX əsr boyunca Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində əvəzolunmaz yeri, xidmətləri olan və çağdaş mədəni tariximizin yaradıcısı olan şəxsiyyətlərin iştirakı ilə konfranslar, elmi sessiyalar, görüşlər keçirilib. Həmin tədbirlərdə korifeylər eyni məkanda toplaşaraq elə qiymətli fikirlər söyləmişlər ki, onlar nə kitablarda, nə də hər hansı bir yazılarında əksini tapmışdır. Xeyli dəyərli bilgilər, məlumatlar elə həmin tədbirlərdə söylənilib və orada da qalmışdır. Təəssüfləndirici məqamdır ki, illərlə keçirilən tədbirlərdə, yığıncaqlarda tarixi şəxsiyyətlərin dilindən qopan dəyərli məlumatlar, kəlamlar əriyib, yox olub. Onlar itən, qeyb olan tarixlər, tarixçələrdir. Bu isə muzeydə fonoteka bölməsinin yaradılması, fonosənədlərin toplanmasının, həmin tədbirlərin, məclislərin lent yazılarına alınmasının vacibliyini göstərdi. Çünki yaşanmalı, öyrənməli, nəsil-nəsil ötürülməli sözlər, fikirlər yaddaşlardan pozulub gedirdi. Bununla əlaqədar olaraq artıq keçirilən ədəbi mərasimlərin səs və görüntülərinin lent yaddaşlarına köçürülməsinə, fotoların toplanmasına başlandı. Muzey həm də özündə topladığı maddi və qeyri-maddi irsin tanınması məqsədilə “Şərq”, “Xəzinə”, “Qaynaq” kimi toplular nəşr edir. 2003-cü ildən isə tədbirlərin stenoqrafik ifadəsi əks olunan “Məclis” adlı toplu nəşr edilməyə başladı [9, s. 3].

Nizami muzeyində keçirilən tədbirlərdəki xatirələrdən nümunələr. Muzeyin ədəbi mərasimləri, tədbirlərinin lent yazıları və nəşr edilmiş topluları əvəz olunmayan, misilsiz xatirələrlə doludur.

Azərbaycanın sevimli yaradıcılarından, Azərbaycan Xalq şairi adına layiq görülmüş üç böyük qadın şairdən biri olan Nigar Rəfibəylinin 90 illiyinə həsr olunmuş tədbirdə muzeyin direktoru Rafael Hüseynov çıxışı zamanı onun millət, dövlət naminə fədakarlıqlarından bəhs etdi. O, şair haqqında bu sözləri qeyd etdi: “Nigar xanım, Məhsəti kimi, həmişə vicdanının səsinə qulaq asıb, əbədi dəyərləri vəsf edib. Ona görə də hər misrası, şeiri hər zaman diridir, diri olaraq da qalacaq”. Hər iki şairənin şeirlərinə nəzər yetirsək görürük ki, eyni duyğular – vətənpərvərlik, torpağa, xalqa, insanlara, təbiətə sevgi, mənəvi dəyərlər şirin kəlmələrlə əks olunub və eyni zamanda hər biri öz dövrünün çətinliklərinə məruz qalıb [9, s.13]. Vətənimizin üzərinə müxtəlif dövrlərdə çökmüş qara buludlar, işğalçıların hədəfləri ziyalı insanlara, nəsillərə daha çox yönəlmiş, onların əzmini, iradəsini sındırmaq üçün müxtəlif əzablar vermişlər. Tədbir iştirakçıları olan elm və mədəniyyət xadimləri Nizami Cəfərov, Əli Səmədli, Qəzənfər Paşayev, Anar, Qabil, Əzizə Cəfərzadə və başqaları bu barədə xatirələrini, fikirlərini bölüşmüşlər. Nigar xanımın ailəsi Cümhuriyyət dövründə atası Xudadat bəyin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə səhiyyə naziri olmasına görə daim mənəvi təqiblərə, məhdudiyyətlərə məruz qalmış,

atası Xudadat bəy Nargin adasında güllələnmişdir [9, s.15]. Əməkdar incəsənət xadimi Nəriman Həsənzadənin tədbirdəki çıxışında hüznü, həssas məqam xüsusilə təsiredicidir. O, Nigar xanımın öz həyat yoldaşı Sara xanıma bənzədiyini, hətta Nigar xanımın büstünü hazırlayan heykəltəraş Sara xanımın şəklini göstərəkən heykəltəraş oxşadıqlarını da qeyd etmişdir [9, s.15-16]. Nəriman Həsənzadə bu sözləri qeyd etmiş və “Gəncə gözəli” adlandırdığı şeirini səsləndirmişdi: “1981-də Ana şairimizi itirdik. Nigar xanımları. 1986-da mənim uşaqlarımın anası getdi. Sara xanımları. İki Ana” [9, s.19].

...Sən yatan yataqda yer salmışdılar,
danırdım, qorxurdum dərdindən hürkək
Onu görüb səni tanımışdılar,
orda, Moskvada cərrah həkimlər
Burda heykəltəraş gör necə duyub, –
iki qəbir üstə eyni büst qoyub.
Biri sənə, biri sənə oxşayan,
Daş deyil, həyatda daşda yaşayan.

Muzeydə eyni zamanda xarici ədiblərlə görüşlər, müxtəlif ölkələrdə yaşayan Azərbaycan şair və yazıçıları ilə görüşlər, elmi sessiyalar, ədəbi konfranslar, il-dönümləri qeyd edilmişdir. İran şairləri ilə 20 sentyabr 2003-cü ildə keçirilmiş görüşlərdə belə razılığa gəlinmişdi ki, “Şərq” tərcümə toplusunun nəşrinə başlanılsın. Bu, İranla Azərbaycan arasında ədəbi körpü olacaqdı. Bu görüşdə hər iki dövlətin söz ustaları Gəncədə ulu Nizaminin məqbərəsini ziyarət etmiş, elmi və mədəni əlaqələrin genişlənməsi, inkişaf etdirilməsi ilə bağlı fikirlər irəli sürmüşlər. Xüsusilə sovet dönməsində minlərlə soydaşımızın Təbriz həsrəti ilə yaşaması, bir-birindən uzaq düşməsi ilə bağlı məqamlara toxunulmuşdur. İran şairləri ilə görüşdə Əlibala Hacızadə, Said Bağrı, Süheyl Mahmudi, Əli Gərmuradi çıxışlar etmiş, şeirlər səsləndirmiş və elmi-mədəni əlaqələri bundan sonra da davam etdirəcəklərini vurğulamışlar. Görüşdə Said Bağrı “Saz” adlı türkcə şeirini, Əlibala Hacızadə isə Arazın hər iki tərəfində yaşayan insanların həsrətini, hicranını xüsusilə qeyd etdi. Əlibala Hacızadə ustad şairimiz Şəhriyarın sənətinin ucalığı, onun məzarını ziyarət etməsi və qəbri üzərində şeir pıçıldaması ilə bağlı təəssüratlarını bölüşdü [9, s.71-81].

Müxtəlif ölkələrin yazıçı, şair və ədəbiyyat, elm nümayəndələri ilə muzeydə görüşlərin keçirilməsi ölkələrin, xalqların, elm və mədəniyyət xadimləri arasında münasibətlərin dərinləşməsinə, yeni-yeni layihələrin hazırlanmasına gətirib çıxarır. Bu görüşlər həm də elm və mədəniyyət xadimlərinin bir-birinin yaradıcılığı ilə tanış olması, bundan yaranan yeni əməkdaşlıqlar, beynəlxalq dərəcədə yaradıcı nümunələrin hazırlanması, elmi araşdırmalar aparılmasına zərurət yaradır. Beləliklə də xalqlar, dövlətlər arasında yeni yol, körpü yaranır. Həmin elmi araşdırmalar, nəşrlər isə həm muzeyin fondunu zənginləşdirən, həm də gələcək nəsillərə ötürülən qiymətli elmi, tarixi, mədəni informasiya bazasıdır. İran şairləri ilə görüşü haqqındakı informasiyadan görürük ki, siyasi, iqtisadi münasibətlərdəki gərginliklər, problemlər ədəbi aləmdəki münasibətlərə heç bir mənfi təsir salmamışdır. Əksinə, bəlkə də dövlətlər arasında keçirilən ədəbi görüşlər, tədbirlər, mərasimlər, konfranslar öz xoş əhvali-ruhiyyəsini, müsbət təsirlərini digər sahələrə də ötürəcəkdir. Nəticədə günümüzdə olduğu kimi, ölkələrdə digər xalqların şair və yazılarının yubiley və anım mərasimləri, xatirə, poeziya gecələri keçirilməsi daha da genişlənəcəkdir. Bu tədbirlər gənc

nəslin də görkəmli ədəbiyyat xadimləri və onların yardıcılığı ilə tanışlıqlarını dərinləşdirəcəkdir [8, s.20-25].

Muzeyin direktoru Rafael Hüseynov muzeydə keçirilən Avstraliya yazıçısı Ceyms Oldricin 85 illiyinə həsr olunmuş elmi sessiyada yuxarıda göstərilən tədbirlərin əhəmiyyətini təsdiqləyəcək gözəl fikirlər səsləndirib: “Ceyms Oldric Avstraliyadan çıxıb, yüzlərlə dildə danışılan ölkədən. 600-dən artıq dil, ləhcə mövcud olan yerdən çıxan insan bircə dildə – ingiliscə yazıb. Amma bu gün dünyanın 30 dilində danışır. Bu da ədəbiyyatın qüdrətindən deyir” [9, s.149-150]. Həqiqətən də yaradılan əsər hansı dildə olmasından asılı olmayaraq, sonralar müxtəlif dillərə tərcümə edilərək dilindən, millətindən asılı olmayaraq bütün insanlara təqdim olunur. Ədəbi nümunələrlə tanış olub oxuyarkən bütün insanlar eyni duyğuları, hissləri yaşayır, hadisələri təhlil edir, insani, mənəvi dəyərlər mənimsəyirlər.

Baş verən tarixi, siyasi gərgin proseslərdə bu, özünü daha da açıq büruzə verir. Məsələn, İkinci Dünya müharibəsi dövründə bütün incəsənət nümunələri kimi, ədəbi nümunələr də bu mövzuda yazılırdı. İnsan itkiləri, insanların maddi problemləri, yaralıların ön cəbhədən gətirilməsi, arxa cəbhədə gecə-gündüz davam edən iş prosesi, həyəcanla ön cəbhədən gözlənilən xəbərləri yazıçılar və şairlər yaratdıqları nümunələrdə oxucuya hiss etdirirdilər. Dünyanın hər bir nöqtəsindən bunları oxuyan oxucu eyni həyəcanı, nostalgiyanı yaşayır. Yaxud da sevgi, ayrılıq, təbiətin gözəlliyi kimi duyğular, yüksək əxlaqi dəyərlərin aşılması hər bir oxucuda eyni təəssüratları yaradır. Ədəbi yığıncaqlarda müxtəlif hadisələrə, proseslərin yazarların həyatında izlərinə toxunarkən müşahidə olunur ki, doğrudan da, ədəbiyyat sərhədsizdir. Bütün dünyanın bir ədəbiyyat aləmi var. O aləmdə insanlar birləşir, eyni hissləri, fikirləri bir-biri ilə bölüşür.

Nizami muzeyinin fəaliyyətində ədəbi mövzularda keçirilən tədbirlərlə yanaşı təbliğat, təşviqat xarakterli ictimaiyyətlə işlər də əsas yerlərdən biridir [13]. Çünki ədəbi mərasimlərdə daha çox aktiv iştirak etmək elm və mədəniyyət xadimlərinə, muzeyin əməkdaşlarına məxsusdur. Ədəbi nümunələrin, biliklərin tanınması üçün isə daha geniş kütlə cəlb olunmalıdır. Buna görə də ictimaiyyətlə işlərə üstünlük verilir. Baxmayaraq ki, muzeyin Azərbaycan ədəbiyyatının bütün dövrlərini əhatə edən ekspozisiyasında maraqlı ekskursiyalar təşkil olunur, bununla kifayətlənmək bəsit olardı. Buna görə də ənənəvi ekskursiyalarla yanaşı, muzeydə açıq dərslər, poeziya gecələri, məruzələr, mühazirə saatlarına vaxt ayrılır. Maarifləndirmə işində muzeyin təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlığı, birgə tədbirlər keçirməsi də təqdir edilir. Çünki estetik zövqün formalaşması muzeyə, ədəbiyyata sevgi, ədəbi aləmə dəyər uşaq yaşlarından insanlara təlqin edilməlidir. Nizami muzeyi çoxlu məktəblərlə təlim-tərbiyə, tədris işləri ilə əlaqədar əməkdaşlığa yer ayırır. Həmçinin təhsil müəssisələri, onların rəhbərlikləri ilə sıx əlaqələr saxlayır, konfranslar, seminarlar keçirir [8, s.130]. Bu tədbirlər ədəbiyyat nümayəndələri ilə keçirilən mərasimlərdən təbii olaraq fərqlənir. Əgər ədəbi şəxslərlə görüşlərdə daha çox fikir mübadiləsi, tənqid, təəssüratların bölüşdürülməsinə yer verilsə, təhsil müəssisələri ilə bağlı tədbirlərdə onları muzeyə cəlb etmək, ədəbi yaradıcılıq nümunələri və şəxsiyyətlərlə tanış etmək, maarifləndirmək, gənclərə biliklər ötürmək və onlarda maraq yaratmaq məqsədi daşıyır. 2003-cü ildə muzeydə keçirilən seminarda muzeyin rəhbərinin qeyd etdiyi kimi, muzey məktəbin bir şəkli, daha əyani formasıdır və Azərbaycan təhsilinin, məktəbinin bir parçası olmuşdur [13]. Xüsusilə muzey Azərbaycan ədəbiyyatının daha dərin öyrənilməsində məktəblilərin köməyinə çatır. Gənc nəsil muzeyi tez-tez ziyarət edib ekspozisiyanı izləyərkən, məruzə və mühazirələri dinləyərkən şair və

yazıçılar haqqında elmi informasiyalarını artırırılar. Tədris prosesinin üç komponenti olur: öyrədən, öyrənən və öyrədilən. Məktəbdə öyrədilən dərsləkdirsə, muzeydə şagirdlər vizual olaraq öyrədiləni görür və eyni zamanda muzeylə birgə təşkil olunan yığıncaqlarda özləri də aktiv iştirakçıya çevrilir. Bununla bağlı tədbirlərin daha da təkmil hazırlanması üçün muzey əməkdaşlığı etdiyi məktəblərlə iclaslar, seminar və görüşlər keçirir.

Muzeyin elmi-kütləvi işlər şöbəsi uzun illər bu işlərlə məşğul olmuş və gənc nəslin, məktəblərin muzeyə cəlb olunması, maarifləndirmə ilə bağlı müəyyən sistem qurulmuşdu. Lakin muzeydə hazırda “Elmi inkişaf və tədris layihələri” şöbəsi də fəaliyyət göstərir. Şöbə yalnız ali təhsil müəssisələri ilə deyil, həmçinin Təhsil Nazirliyi ilə də sıx əməkdaşlığa üstünlük verir. Azərbaycan ədəbi dilinin və mədəniyyətimizin düzgün istiqamətlərdə tədrisi ilə bağlı birgə proyektlər həyata keçirir. Şöbənin rəhbəri Tutu xanım illərdən bəri bu istiqamətlərdə iş aparır. O, seminarlarda hər dəfə vurğulayır ki, “tədris edilən fənlərin mənimsənilməsində yalnız orta və ali məktəblər deyil, ədəbi, mədəni ocaqlar da vacib rol oynayır. Muzeyə gələn tamaşaçılar içərisində xüsusi yer tutan tələbələr və məktəblilər ekspozisiya ilə tanış olarkən izahatları dinlədikcə şair və yazıçıların barədə biliklərdən bəhrələnilir. Dərsləklərdən əxz etdikləri biliklər muzey və muzeylə bağlı iştirak etdikləri tədbirlərlə daha da dolğunlaşır, hafizələrinə həmişəlik həkk olunur. Muzeydəki eksponatlar daha realist, öyrədici xarakter daşıyır” [9, s.181-183].

Muzeyin bu fəaliyyət yönümü həm də şagirdlərdə milli, mədəni dəyərlərə rəğbət, vətənpərvərlik hisslərinin gücləndirilməsində böyük əhəmiyyət daşıyır.

Nəticə. Muzeylərin tarixi, maddi və qeyri-maddi mədəni dəyərlər haqqında zəngin informasiya bazası olduğu hamımıza məlumdur. Fondlarda toplanmış nümunələr istənilən mövzu üzrə tədqiqatlar, tədbirlər üçün zəngin qaynaqdır. Sərgilər, konfranslar, elmi sessiyalar və digər tədbirlər üçün bu nümunələrdən istifadə edərək ictimaiyyəti geniş məlumatlandırmaq mümkündür [8, s.170-175]. Məqalədən də göründüyü kimi, Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin fəaliyyətində bu, yüksək səviyyədə tətbiq edilir.

Ədəbi irsin yaşadılmasında nəinki muzeyin fondunda maddi mədəniyyət nümunələri qorunur, həmçinin keçirilən tədbirlər, mərasimlər özü də mədəni irsə çevrilir. Yerli və xarici şairlərin, yazıçıların, ədəbi sahədə görkəmli şəxslərin yaradıcılıq gecələri, yubileyləri və anım günlərində olan çıxışlarda dəyərli bilgiler, məlumatlar, xatirələr ictimaiyyətə çatdırılır. Bu tədbirlərdə göstərilən videolar, nümayiş edilən nümunələr, video və səs yazıları və məruzələr gələcək tədqiqatlara, tədbirlərə istinad, mənbə kimi cıgır açır. Tədbirlərə toplaşan insanlar isə görkəmli şəxslər haqqında daha geniş və bəlkə də çoxuna bəlli olmayan informasiyalardan bəhrələnilir.

Muzeyin yerli və xarici ədiblərə həsr etdiyi görüşlər, xarici ədiblərlə bağlı tədbirlər, yaradıcılıq gecələri, konfranslar isə beynəlxalq ədəbi mühitin formalaşmasında və Azərbaycanın da buna inteqrasiya etməsində mühüm rol oynayır. Bu tip tədbirlərdə həm yerli tamaşaçılar xarici ədəbiyyat və ədəbi şəxslərlə geniş tanış olur, dünyagörüşünü və bilik bazasını genişləndirir, həm də əcnəbilər bizim ədəbi sahə ilə dərindən məlumatlanır. Bu isə beynəlxalq aləmdə yerli ədəbi mədəniyyətin tanındılmasında, təbliğində böyük rol oynayır. Həmçinin ədəbi dostluqlar, əməkdaşlıqlar gələcəkdə yeni-yeni yaradıcı işlərə zəmin yaradır və daha da informasiya, elmi-mədəni bazasını zənginləşdirir [14].

Muzeyin Təhsil Nazirliyi ilə sıx əlaqələri, təhsil müəssisələri ilə birgə həyata keçirdiyi əməkdaşlıqlar, layihələr, gənclərin muzeyə və muzeydə keçirilən ədəbi mərasimlərə cəlb olunması isə gələcək nəslin ədəbi mədəniyyətə maraq göstər-

məsində, estetik zövqün formalaşmasında, milli-mənəvi dəyərlərin yaşadılmasında əhəmiyyətli fəaliyyətdir. Gənclər nəinki muzeydəki eksponatlar və tədbirlərdə bilgi əldə edirlər, həmçinin özləri də bu ədəbi mərasimlərin aktiv iştirakçısı olurlar. Bu isə gələcək ədəbi şəxslərin və nümunələrin yaradılmasına böyük təsir edir [9, s.188-190].

Tədqiqatdan görünür ki, ədəbi irsin qorunmasında və zənginləşməsində Nizami muzeyinin layihələri, tədbirləri və ümumilikdə fəaliyyəti ayrılmaz hissədir. Muzey öz missiyasına uyğun olaraq bu irsin qorunub gələcək nəsillərə ötürülməsində böyük səy göstərir.

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT:

1. Azərbaycan Respublikasının dövlət muzeylərində saxlanılan muzey sərəfətlərinin uçotu və mühafizəsinə dair Təlimat. B., 1996
2. Azərbaycan Respublikasının Qanunlar Külliyyatı. B.: “Qanun”, 2001
3. Alqışlar //Mərasimlər, adətlər, alqışlar. B.: “Gənclik”, 1993
4. A.Nəbiyev. Azərbaycan xalq ədəbiyyatı. Bakı: “Çıraq”, 2009, 638 s.
5. A.Xürrəmçizı. Azərbaycan mərasim folkloru. Bakı, 2002, 270 s.
6. Bəhlul Abdulla. Azərbaycan mərasim folkloru. Bakı, 2005
7. Q.Sayılov. Azərbaycanda Novruz. Bakı: “Çıraq”, 2012, 365 s.
8. Muzeyşünaslıq. Dərsik. B., 2001
9. Məclis. № 1. Bakı: “Nurlan”, 2006
10. Ramin Allahverdi. Təqvim mifəri və Novruz. AMEA Folklor İnstitutu.
11. Музейное дело в СССР. М., 1982, 182 стр.
12. Музей и подрастающее поколение. М., 2001, 99 стр.
13. <http://www.nizamimuseum.az/>

Rahima RAHIMOVA

The role of literary ceremonies held in the Nizami Museum in the preservation of cultural heritage

S u m m a r y

The article examines and presents information about literary ceremonies and the role of the Azerbaijan National Museum of Literature named after Nizami Ganjavi in preserving these ceremonies and passing them on to future generations.

The introductory part of the article first informs about the emergence of ceremonies, their place in society and people's lives, their importance as a household ceremony in the study of the national mentality of the people at different times, as well as literary ceremonies held today. Extensive information is provided on anniversaries, creative evenings and days of remembrance, conferences, meetings with poets and writers, as well as literary ceremonies.

As an example of the memories of the events held at the Nizami Museum, brief information is given about the event dedicated to the 90th anniversary of Mrs Rafibayli. Here, Nigar Khanum and her example depict an Azerbaijani woman, a

female poetess with all her noble and noble features. Poems dedicated to Nigar Khanum and the words of prominent literary figures and intellectuals about her are also valuable.

International events, meetings dedicated to foreign writers and other gatherings are also important among the museum's literary ceremonies. As an example, the article mentions the course of the scientific session dedicated to the 85th anniversary of the Australian writer James Aldrich. Representation of this scientific session highlighted the importance of getting acquainted with foreign writers and gaining in-depth knowledge, introducing local literary figures outside the country and forming an international literary environment.

In general, it is clear from the article that the literary ceremonies held by the Azerbaijan Museum of Literature named after Nizami Ganjavi and video and audio recordings of these ceremonies have an incomparable role in the preservation and enrichment of the literary and cultural heritage. The museum always pays special attention to such events and projects in the field of public relations.

Рагима РАГИМОВА

Роль литературных церемоний, проводимых в музее Низами в сохранении культурного наследия

Р е з ю м е

В статье исследуются и представлены сведения о литературных церемониях, мероприятиях и роли Национального музея азербайджанской литературы имени Низами Гянджеви в сохранении этих церемоний, мероприятий и их передаче будущим поколениям.

Во вступительной части статьи сначала рассказывается о возникновении церемоний, мероприятий, их месте в обществе и жизни людей, об их значении в изучении национального менталитета людей в разное время, как церемоний и мероприятий бытового характера, а также о литературных мероприятиях, проводимых в наше время. Была предоставлена обширная информация о таких литературных мероприятиях, как юбилеи, творческие вечера и памятные дни, конференции, встречи с поэтами и писателями.

В качестве примера воспоминаний о мероприятиях, проведенных в музее Низами, была дана краткая информация о церемонии, посвященной 90-летию Нигяр ханум. Здесь Нигяр ханум и в её образе азербайджанская женщина изображены как поэтесса со всеми ей присущими изящными и благородными манерами. Стихи, посвященные Нигяр ханум, и слова, высказанные о ней выдающимися литераторами и представителями интеллигенции, также являются ценной информацией.

Важное место среди литературных мероприятий, проведенных музеем, занимают также международные мероприятия, встречи, посвященные иностранным писателям, и другие собрания. В качестве примера в статье упоминается ход научной сессии, посвященной 85-летию австралийского писателя Джеймса Олдрича. В представлении этой научной сессии была подчеркнута важность знакомства с иностранными писателями и получения

глубоких познаний, представления местных литературных деятелей за пределами страны и формирования международной литературной среды.

В целом, из статьи видно, что литературные церемонии, проводимые Национальным музеем азербайджанской литературы имени Низами Гянджеви, а также видеозаписи и аудиозаписи этих церемоний играют несравненную роль в сохранении и обогащении литературного и культурного наследия. Музей в своей деятельности всегда уделяет особое внимание подобным мероприятиям и проектам в сфере связей с общественностью.